

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

MIRCEA SÂNTIMBREANU

*Să stăm de vorbă
fără catalog*

Editura HERRA

Cuprins

Cuvânt înainte	5
Convorbiri	9
La început câteva cuvinte despre cât durează o oră de clasă	9
Și câte ceva despre... aritmetica învățaturii.....	18
Disciplina	21
Autodisciplina – forma superioară a disciplinei	25
Despre disciplina la lecție	29
Disciplina pregătirii temelor	37
Control și autocontrol	45
Colegii noștri	51
Cum să ne ajutăm colegii la învățătură	56
E grea matematica?	62
Limba noastră	68
Respectul față de părinți	75
Despre respectul față de profesor	82
Respectarea bunului obștesc	91
Despre exercițiile tinereții	96
Onoarea detașamentului	117
Despre recapitulare	126
Despre teze	133
Despre vacanță	136
Cărți poștale	143
Întâlnirea cu școala	143
Contra cronometru	145
Absenți-prezenți	148
A ajuta	150
Ajutooor!	152
Vino, teză, cu viteză... ..	155

— Puștiule!	158
De ce nu cu post-scriptum?	161
A, B, C	163
Poli opuși	166
Un „duo“	168
Întâlniri și reîntâlniri	170
Pornind de la trandafiri	173
Măsura	174
Fapte pionierești	177
Fruntașii	179
Steluța	181
Frumusețea orașelor	183
Bunicii	185
Ce ne place?...	187
Dârzenie	191
Salvatori	192
Și eu voi fi... fost pionier!	194
Luna aplauzelor	197
Expediții	198
Numărați până la 500.000?	200
Pădurea	203
Valea Prahovei	204
Inscripții	206
...Obişnuințe	208
Anonimii	210
Ideea	211
Paleta	213
Comorile	215
Ce ne facem?	217
Confruntare	219
Secretul de a iubi	221
Flash-uri printre copiii lumii	225
Portocalii sălbatici	225
Omul-sandviș	227

Aeroporturi	228
Carte de muncă	230
De-a baba-oarba	232
Ora exactă la Zürich	233
Aurora boreală	235
Mowgli	237
Piața-paradis	240
Micul pescar	241
Fetița cu chibrituri	243
Mama fericită	245
Brațele copiilor	247
Cerul Sahelului	248
Urare	250
O mână minunată	251

Convorbiri

La început câteva cuvinte despre cât durează o oră de clasă

Cât durează o oră de clasă?

La această întrebare nici nu se mai ridică mâna. Fiecare școlar cunoaște răspunsul: 50 de minute! Precis 50 de minute, după regulament, după ceasul școlii și după orice ceas care merge bine. Într-adevăr, atât durează o lecție din momentul în care a sunat de intrare și până ce sună de ieșire. Și dacă cineva ar răspunde: 3.000 de secunde, răspunsul ar fi și mai precis, căci la o lecție nici o secundă nu e de prisos, fiecare clipă își are rostul ei. Fiindcă ora de clasă e o oră de muncă, de încordare, de ofensivă. Acesta e cuvântul cel mai bum: o oră de atac.

Sub conducerea profesorului, clasa, asemenea unui detașament aflat în luptă, înaintează pe un anumit front, atacă și cucerește poziție după poziție, consolidează punctele câștigate, se apropie pas cu pas de țintă: cetatea științei. Și dacă vi

libris

se vorbește adesea de această „cetate“ se întâmplă tocmai pentru că nu există și nu va exista niciodată o galerie secretă, o parolă magică de felul lui „Sesam, deschide-te!“ sau vreun covor fermecat care să ne facă să aterizăm direct în curtea interioară a acestei râvnite cetăți. Dimpotrivă, este vorba de o înaintare cel mai adesea înceată, în care fiecare cotă cucerită trebuie temeinic consolidată, spre a nu aluneca în jos, cine știe când, poate chiar când ți-e lumea mai dragă. Pe drumul acesta întortocheat și greu, lung și nu întotdeauna perfect luminat, întreaga clasă își strânge rândurile și, mână în mână cu profesorul – călăuză încercată – suie irezistibil spre înălțimi secundă de secundă, trimestre în șir, an de an.

Bine, dar dacă e vorba de o înaintare de ani, 12 ani! – ar putea obiecta cineva din coada coloanei –, de ce să măsurăm timpul în secunde? De ce? Cel puțin din două motive. Întâi pentru că există cea mai intimă legătură cu puțință între secunde și ore, mai ales la orele de clasă. Știți foarte bine că adesea toată truda unei ore se cristalizează în cele câteva secunde în care se extrag regula, teorema, definiția etc. Săriți peste aceste secunde, și ora va rămâne ca un fruct sec pe ramura trimestrului. Numai coaja.

Pentru a pierde o oră nu e, așadar, nici pe departe nevoie să pierzi toată... ora. E un adevăr de care mulți, risipind într-un fel sau altul doar câteva minute la fiecare oră, își dau seama abia la sfârșitul trimestrului sau, ceea ce e și mai rău, abia... la toamnă.

În al doilea rând cronometrăm la clipă ora de clasă pentru că secundele tale de neatenție nu rămân aproape niciodată numai ale tale. În clasă nu ești singur, aici se află și colegii de clasă, 30-40 de băieți și fete. Tu, cel turbulent, ai dintr-o dată patru vecini, iar aceștia, la rândul lor, patru înmulțit cu patru

care se deranjează reciproc. Aici totul se înlănțuie exact ca și vagoanele unei garnituri de tren, și este limpede că dacă un singur vagon deraiază, să presupunem, aceasta se va resimți și asupra celorlalte...

Ești poate mirat când, pentru neatenția celui din ultima bancă, primește observație, să zicem, cel din prima. Poate îți închipui că de la catedră nu se observă bine. Iată o oră de clasă:

În bancă, cu mâinile la piept, nemișcat, stă un elev. Statuie. Deodată buzele statuii încep să se miște. Capul se rotește aproape imperceptibil spre stânga, apoi spre dreapta.

— După masă, la trei, meci cu a șaptea...

Cel din stânga, oțărât:

— De ce la trei? Era vorba la patru...

Cel din dreapta, mulțumit:

— În regulă, la trei! La trei, băieți...

Al doilea din dreapta, rugător:

— La trei și un sfert...

Al doilea din stânga, poruncitor:

— Nu se poate.

Al treilea din spate, tăios:

— Ba se poate!

Al patrulea din față, supărat:

— Sst! Fiți atenți la lecție? Ce-i șușoteala asta?

Dar sfatul lui e înghițit de valurile conversației, care în această clipă a cuprins și pe al optulea din stânga și pe al zecelea din spate. După câteva minute, șușoteala se stinge. Dar liniștea durează numai câteva clipe. „Statuia“ prinde iar momentul prielnic. Întoarce din nou, și tot imperceptibil, capul:

— În poartă Vasile, stoper Nicu...

Valurile încep din nou să dănțuiască în jurul „statuii“.

Cel din dreapta:

— Să treacă stoper Mielu. Nicu interstânga...

Cel din spate:

— Mielu n-are joc de cap!

Al treilea din stânga:

— Iar Nicu n-are viteză!

Al cincilea din față:

— Eu nu joc inter!

Al optulea din spate:

— Ori extremă, ori nimic!

— Isprăviți odată! Nu sunteți deloc atenți la lecții!

— Ei, ai văzut? Tu ești vinovatul, izvorul...

— Eu?

Băiatul își compune o figură de martir.

— Eu, care le spun tot timpul să tacă din gură?! Eu, care stau în bancă, cu mâinile la piept și nemișcat ca o... statuie?

Neatenția pornită de la un elev cuprinde încet-încet, ca într-o plasă, întreaga clasă.

O regulă de aur

Există, după cum se știe – și pentru aceasta n-aveți decât să răsfoiți jurnalul de clasă –, abateri fâțișe și altele mai puțin fâțișe de la o regulă de aur a disciplinei școlare, care este folosirea integrală a orei de clasă. Cu un singur cuvânt, abaterea se cheamă chiul.

Sunt unii care invocă ceasul, tramvaiul, farmacia închisă, caietul uitat, cheia ascunsă etc. etc. Scuzele lor nu păcălesc pe nimeni și nimeni nu s-a străduit să-i denumească altfel decât chiulangii... Este adevărat că-i un chiul indirect, dacă ne putem exprima așa, un fel ascuns de a ciunti ora.

Îl vezi pe băiatul cu uniforma dezordonată care, după 20 de minute, intră în clasă rumegându-și scuza:

— Tovarășe profesor, vă rog să mă iertați că am întârziat, dar...

Sau ascultați scuza celui care la zece minute după recreația mare se năpustește în clasă și explică absolut nevinovat profesorului, care tocmai închisese catalogul:

— Am fost să beau apă.

— Bine, dar nu ți-a ajuns recreația?

— Ba da, tovarășe profesor, dar am așteptat să mi se facă sete.

Există însă și un fel mai direct prin care un elev „fură“ din oră.

Pentru exemplificare să presupunem că ne aflăm în acest moment la lecție și vorbim despre...

— Vă rog, tovarășe profesor... Popescu și-a întins coatele pe banca mea...

— Vedeți? Chiar despre aceasta va fi vorba în lecția noastră. Nu despre Popescu, firește, nici despre coatele lui, nici măcar despre poziția acestuia în bancă. Ci despre condițiile în care trebuie să se desfășoare o lecție. O lecție decurge, adică își are albia ei firească, de la izvor înspre vărsare. Pe această albie, cunoștințele alunecă firesc, fără vârtejuri, fără opriri neașteptate sau revărsări inutile... Să începem, așadar...

— Vă rog, tovarășe profesor, Ionescu mi-a luat guma...

— Mda... Ionescu, tu nu ai propria gumă? Vedeți dumneavoastră, dragi școlari, nici despre gumă nu era vorba, dar acum, că s-a ridicat această problemă, va trebui să precizăm că e de dorit ca fiecare elev să-și aibă guma sa... Dar să revenim la lecția noastră. Așadar, vorbeam despre...

— Vă rog, tovarășe profesor, Petrescu roade capătul de la creion...

— Da. E și aceasta o problemă. Nu în directă legătură, ba chiar nici indirectă cu ceea ce vorbeam, dar, dacă tot s-a ridi-

cat, trebuie spus că nu e nici frumos, nici igienic să rozi capătul creionului... Așadar, despre ce vorbeam?

— Despre Petrescu, tovarășe profesor.

— Nu. Mulțumesc. Mi-am amintit. Spuneam că pe fusul cunoștințelor mele se adună în tăcere, sporesc zi de zi, clipă de clipă, în fiecare lecție. Imperceptibil poate, totuși...

— Vă rog, tovarășe profesor, Niculescu mă poreclește...

— Hm! Foarte rău. Porecelele nu sunt potrivite între colegi, după cum nu sunt potrivite în nici o împrejurare. Desigur, puteam preciza acest lucru altcândva, nu acum, în timpul lecției noastre, dar dacă s-a ridicat problema...

— Vă rog, tovarășe profesor... Georgescu vrea să copieze problema la matematică...

— Iată că am încurcat firul lecției. Despre ce vorbeam, copii? A, da... despre atenția risipită de aceste reclamații neserioase, total neserioase, mărunte, copilărești, fără temei, care nu fac decât să întrerupă, să foarfece, să ciuntească lecția, să răpească timpul tuturor, să împrăstie în zeci de cioburi energia profesorului și a clasei întregi, într-un cuvânt, să irosească energia profesorului mortar care leagă toate cunoștințele într-o construcție unitară: atenția.

Acesta a fost numai un exemplu. Dar câți dintre aceștia nu mai sunt! Iată elevul de serviciu care uită să se îngrijească de cretă și profesorul așteaptă până ce sunt scotocite toate buzunarele și ghiozdanele în căutarea unui căpețel de tibișir. Sau responsabilul cu materialul didactic care aduce harta, dar fără stativ. Și atunci un ciorchine de școlari ingenioși se cațără pe bănci trăgând care încotro biata hartă, în căutarea unui cui uitat, a unui mâner de fereastră sau chiar – extremă soluție – înspre clanța ușii. Sau tabla neștearsă, sau buretele uscat, sau guma și creionul uitate acasă, sau... atâtea și atâtea incidente

care pot face ca prețioasele secunde ale lecției să se scurgă precum făina dintr-un sac bine strâns la gură, dar spart la fund...

Și acum... să iasă la lecție...

Firește, examinarea propusă în acest titlu se va desfășura tot fără catalog. Și vom examina, de fapt, nu anumite cunoștințe, ci anumiți cunoscuți. Cunoscuți ce fac parte din aceeași specie a risipitorilor de timp, deși i-am putea boteza cu mai multă asprime, deoarece timpul risipit de ei aparține clasei întregi, e, așadar, în modul cel mai categoric, un bun obștesc. Rugându-vă să trecem peste tot ceea ce este ridicol și câteodată de-a dreptul penibil în atitudinea lor, să ne oprim asupra aspectului esențial: timpul irosit. Iată-l pe șmecher. A venit la școală fără să știe măcar titlul lecției și acum, scos la tablă, încearcă să câștige timp în așteptarea unei minuni: poate îi suflă cineva, poate din străfundurile memoriei va țâșni o cât de mică scânteie care să lumineze fața unui cinci, poate se plictisește profesorul sau i se face milă...

— Ce lecție avem pentru astăzi? – se aude întrebarea profesorului.

— N-am înțeles întrebarea, tovarășe profesor.

— Ce titlu are lecția de azi?

Băiatul privește cu nevinovăție drept în ochii profesorului, strânge din pumni, tropăie, oftează.

— Nu pot să zic, tovarășe profesor, e un nume încurcat...

— Despre Vasile Lupu – îi vine în ajutor examinatorul.

— Așa am vrut să spun și eu! – țâșnește băiatul, zâmbind cu aerul omului care a avut un lapsus neașteptat.

— Vorbește – îl îndeamnă profesorul de istorie.

— Vă rog să-mi puneți întrebări, tovarășe profesor – îngaimă el, scormonind cu privirea vreo figură binevoitoare din

clasă care să-i sufle o dată, un nume, mă rog, o frântură de răspuns.

— Unde a domnit Vasile Lupu?

— Mai puneți-mi o dată întrebarea, tovarășe profesor.

N-am înțeles-o bine...

Și, după ce întrebarea a fost repetată, răspunde cu falsă siguranță:

— Vasil Lupu a domnit în... ah! – își rostogolește desperat privirea în clasă – nu pot să zic... îmi stă pe limbă.

— Și cine era domn în Muntenia?

— În Muntenia era domn – începe el avântat și se oprește rugător – ...n-am înțeles întrebarea, tovarășe profesor...

Dar să curmăm această jalnică examinare. Notă tot nu dăm, iar concluzia e clară: atitudinea unor asemenea elevi e nu numai nedemnă, ci și păgubitoare. Ca și atitudinea elevului Frunzărescu, dealtfel, pe care l-am putea scoate chiar acum la lecție dacă... dacă n-ar fi o pierdere de timp. E drept, Frunzărescu dă răspuns la orice întrebare. Dar pentru ca răspunsul său să fie... răspuns cu adevărat, trebuie să-i pui cel puțin... 10 întrebări. Timid, împiedicat, balmăjind de fiecare dată două-trei silabe, examinarea lui seamănă cu operația de extragere a unor așchii de sub piele sau, dacă vrei, de adunare a unui pumn de mărgele risipite într-o odaie, pe sub pat, pe sub covoare...

Și parcă examinarea elevului Tocilescu nu e tot o pierdere de vreme? Îl întrebi simplu: unde se varsă Nilul, iar el o ia de la... izvoare. Și doar e un fluviu lung: are 6.500 de kilometri! E limpede, aceste răspunsuri kilometrice, dilatate peste măsură, în care se adună toți afluenții existenți și posibili ai cunoștințelor, seamănă mai degrabă cu o... inundație. Și primul lucru care se îneacă este... timpul tuturor.